

Türkiye Tarımının Kısa Tarihi: Destekleme Politikası Özeli

Demirdöğen A., Olhan, E., 2017. Türkiye Tarımının Kısa Tarihi: Destekleme Politikası Özeli.
Tarım Ekonomisi Dergisi.

Çalışma İçeriği

- Tarımsal yapı
- Tarım politikaları
- Uzun dönemden deęerlendirme (*birazcık uzun*)

Osmanlı İmparatorluğu Öncesi

- Binlerce yıllık, birçok medeniyet
- Bizans dönemi «zeugarion» küçük köylü işletmeleri
- Göçebe hayvancılık ve yerleşik tarım arasındaki çatışma

Osmanlı İmparatorluğu Tarımsal Yapı

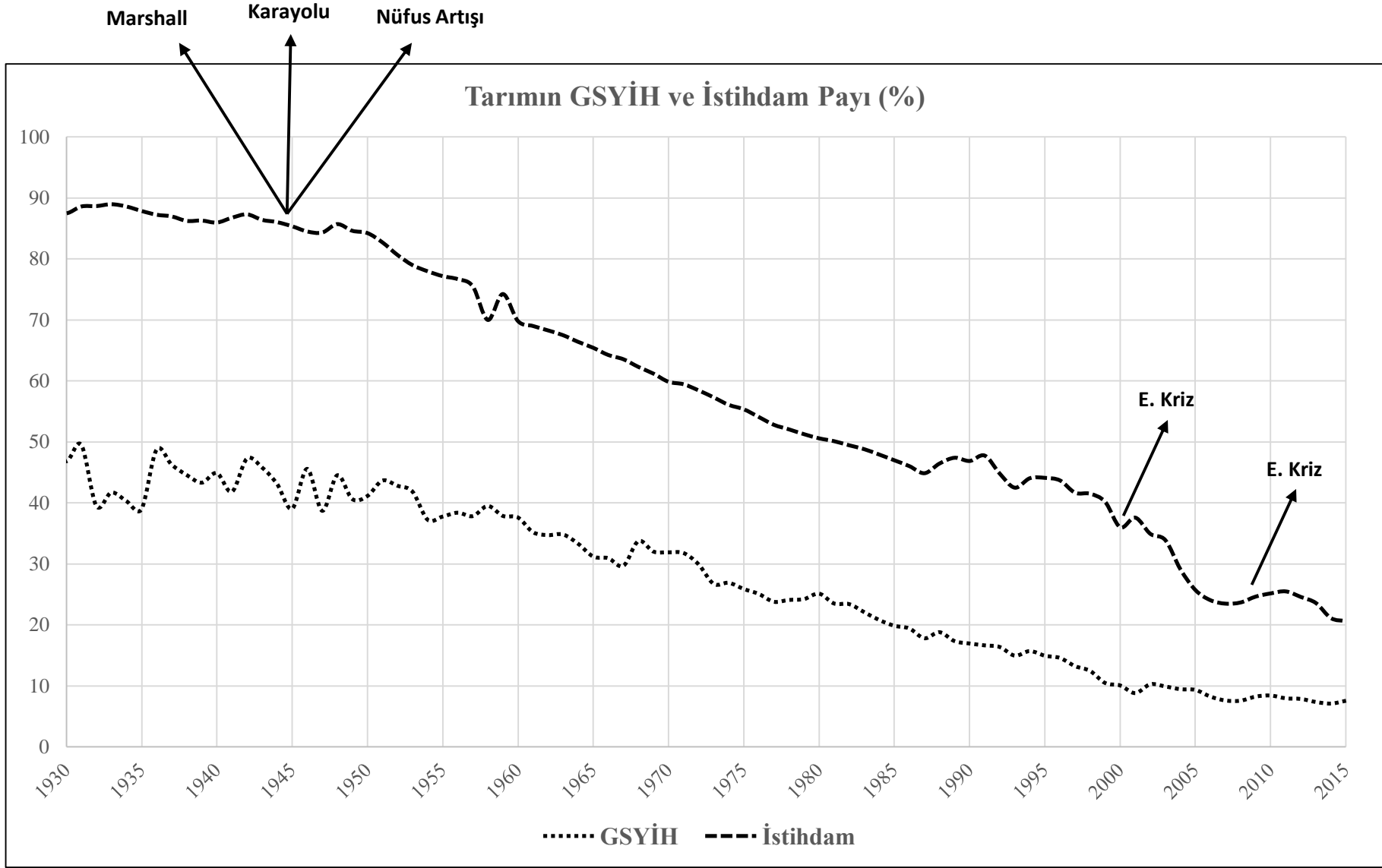
- Roma, Bizans ve Selçuklu mirası
- Büyük ölçüde tarıma dayalı ekonomi
- Reaya çiftlikleri; hanehalkı emeği, bir çift öküz ve tarlalar
- Arazi devletin, üretici vergisini ödüyor
- Ortalama işletme büyüklüğü 100 dekar veya nadassız 40-50 dekar
- Nüfusun %90'ı tarım
- İsyanlar, göçler ve savaşların etkisi

Osmanlı İmparatorluğu Tarım Politikaları

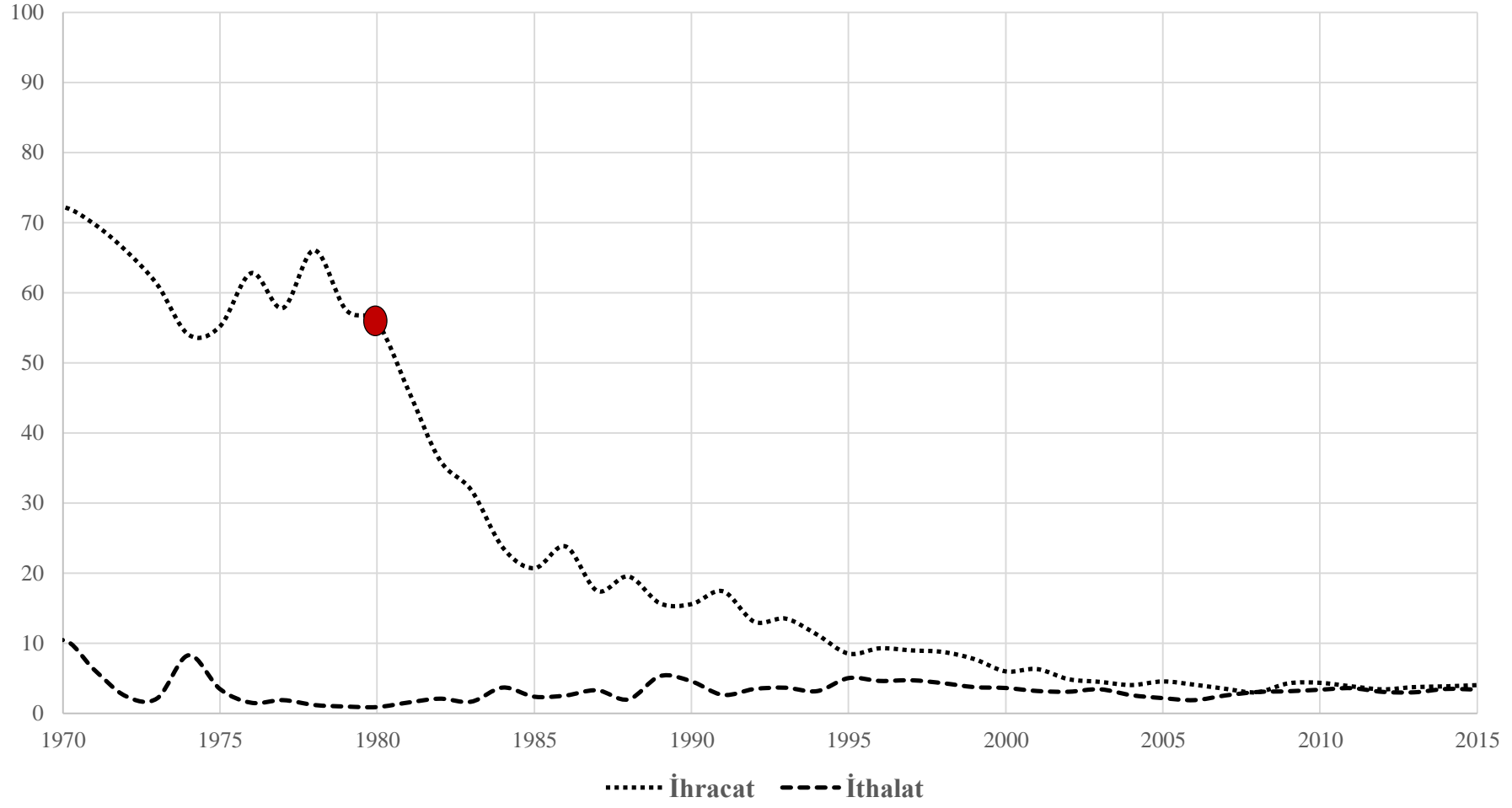
- Tımar Düzeni; devlete ait toprağı işlemek, vergisini ödemek
 - Üretimin %10 veya 15'i + askeri koşullar
- Devletin gelirlerinin büyük çoğunluğu bu vergiden geliyor
- İşletmenin genişletilmesi kısıtlanmış
- 1839 Tanzimat Fermanı ve 1858 Arazi Kanunnamesi
 - Toprakta özel mülkiyet hakkı
 - Kredi destekleri

Cumhuriyet Dönemi Tarım ve Politika

- Tarımsal Yapı
- Üretim ve Fiyat
- Destekleme Politikası
- Tarımın Uluslararası Açısı

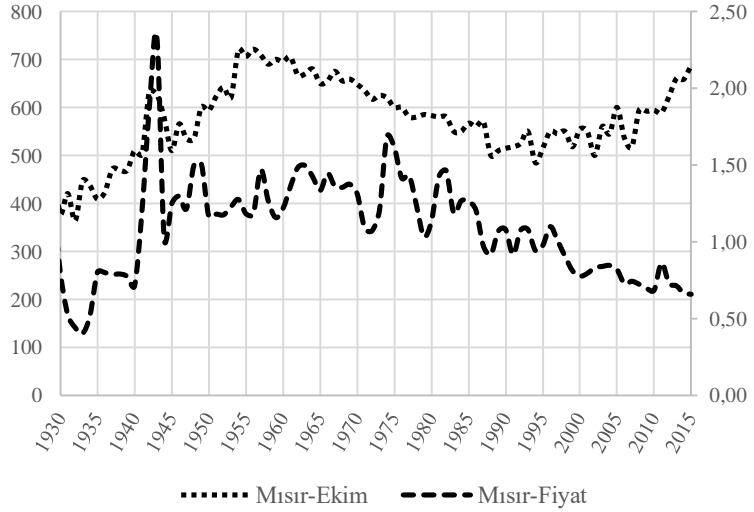
Tarımın Dış Ticaret Oranı (%)

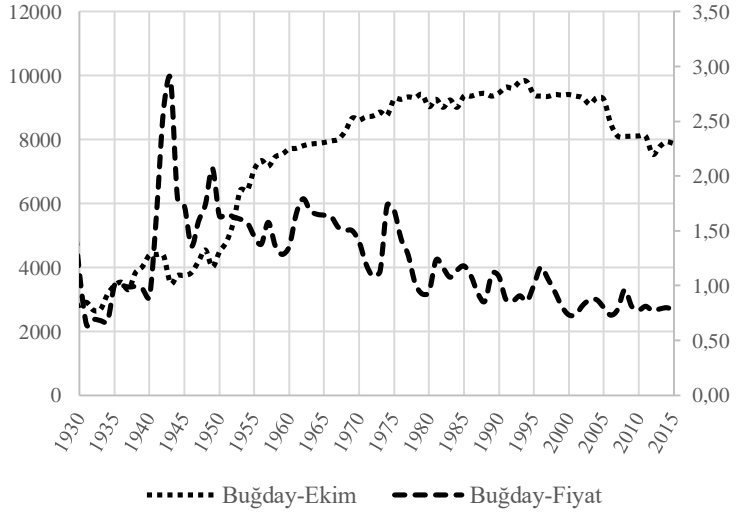
Temel Politika

- Doğrudan veya dolaylı yollardan fiyatları etkilemek
- 3 ürünün fiyat üretim ilişkisi; mısır, buğday, pamuk
- Klasik beklenti; fiyat artarsa üretim artar, fiyat azalırsa üretim azalır

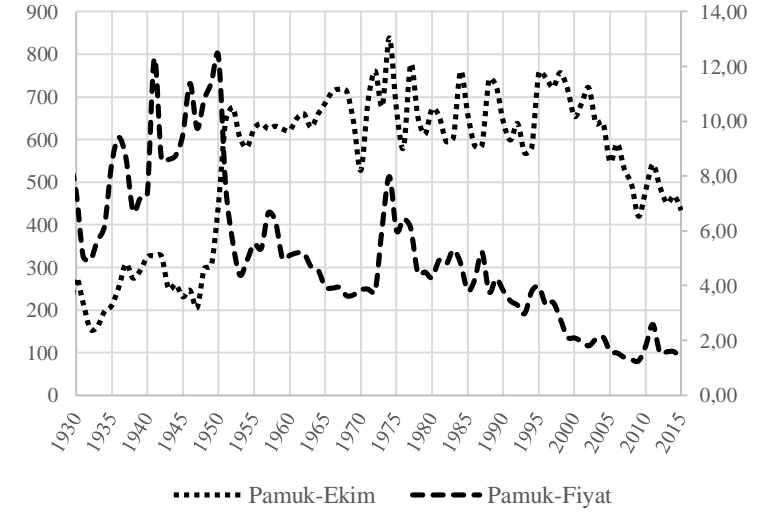
Mısır Ekim Alanı (bin ha.) ve Fiyatı (tl/kg)

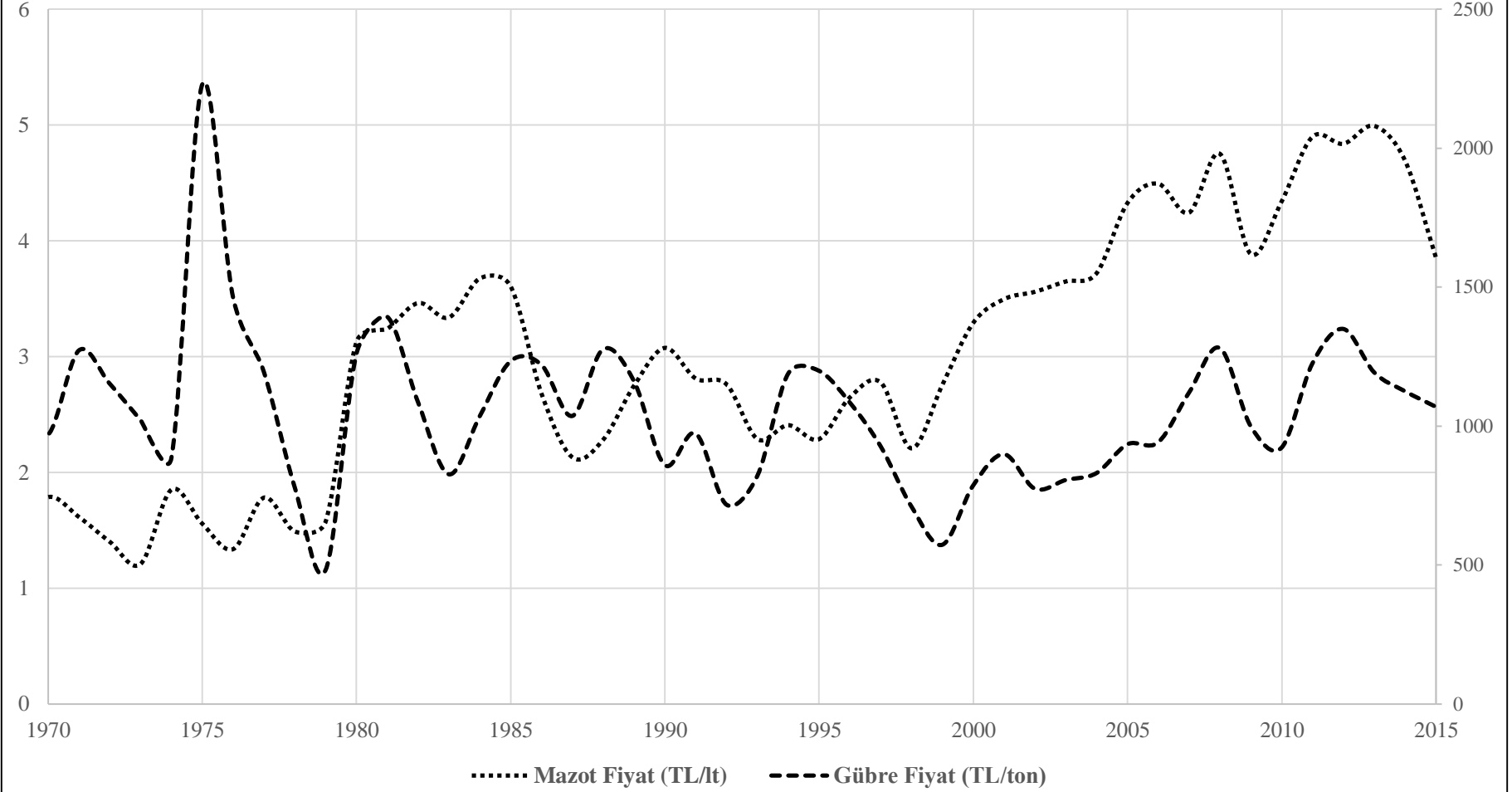
Buğday Ekim Alanı (bin ha.) ve Fiyatı (tl/kg)

Pamuk Ekim Alanı (bin ha.) ve Fiyatı (tl/kg)

Mazot ve Gübre Fiyatları

Türkiye Destekleme Politikası

- 1923 - 1930 liberal ekonomi dönemi
- Aşar Vergisi'nin kaldırılması
- Medeni Kanun'un kabulü
- 1929 Dünya Ekonomik Krizi; tarımsal fiyatların düşüşü
- 1932 Buğday Koruma Kanunu;
 - 3,5 krş/kg olan buğdayın 5,0 krş/kg alınması; önce Ziraat Bankası, Sonra TMO

Türkiye Destekleme Politikası

- 1938-1960 yılları arası en önemli olay; 2. Dünya Savaşı
 - 1 milyon kişi silah altına alınıyor
 - Milli Koruma Kanunu ile üreticinin zorla çalıştırılması
 - 1943 Toprak Mahsulleri Vergisi ile Aşar Vergisi'nin geri getirilmesi
 - TMO'ya satım zorunluluğu, piyasada 50 kuruş, devlet 20 kuruşa zorla alıyor
- 1960 ve sonrası; Planlı kalkınma dönemi
 - Girdi kullanımını teşvik
 - Ürüne müdahale politikaları

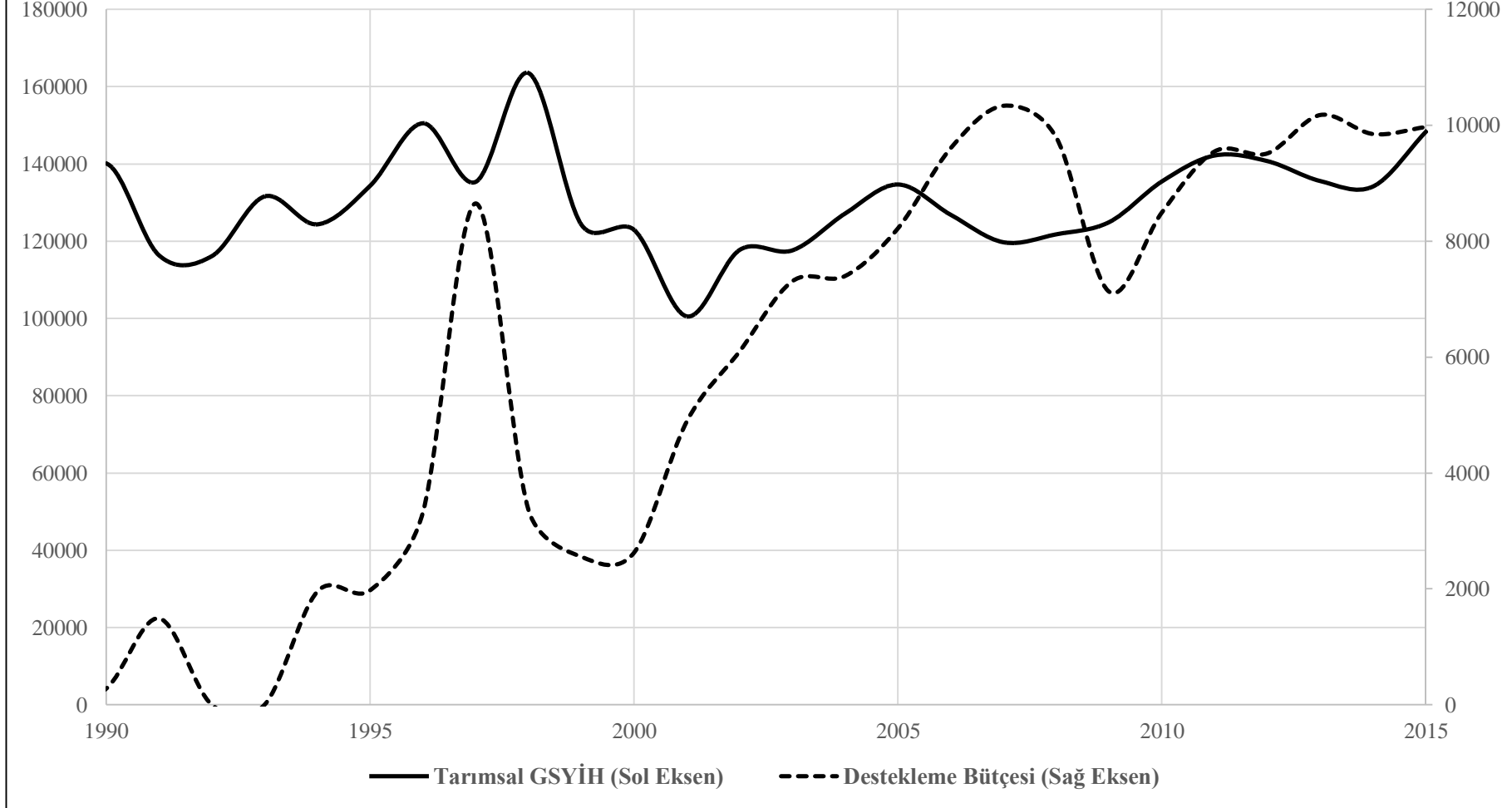
Türkiye Destekleme Politikası

- 24 Ocak 1980 Kararları ve 12 Eylül Askeri Darbesi
 - Piyasaların serbestleştirilmesi
 - Girdi ve ürün desteklerinde azalma
 - Kamu kurumlarının özelleştirilmesi
 - Piyasaların yabancılara açılması
- 5 nisan 1994 Ekonomik Önlem Planı
 - Destekleme alımının sınırlandırılması
 - KİT kredi ayrıcalıklarının sınırlandırılması
 - Bazı kitlerin özelleştirilmesi veya kapatılması

Türkiye Destekleme Politikası

- 2000 ve sonrası
 - Dünya Bankası Tarım Reformu Uygulama Projesi
 - Doğrudan Gelir Desteđi, fiyat desteklerinin kaldırılması ve kitlerin özelleştirilmesi
 - Çiftçi Kayıt Sistemi'nin oluşturulması
 - 2009 yılı Doğrudan Gelir Desteđi kaldırıldı ve Fark Ödemesi Desteđi ana destek oldu
 - Aslında Doğrudan Gelir Desteđi = Mazot Gübre Desteđi
- Peki uzun dönemde destekler nasıl bir seyir izliyor?

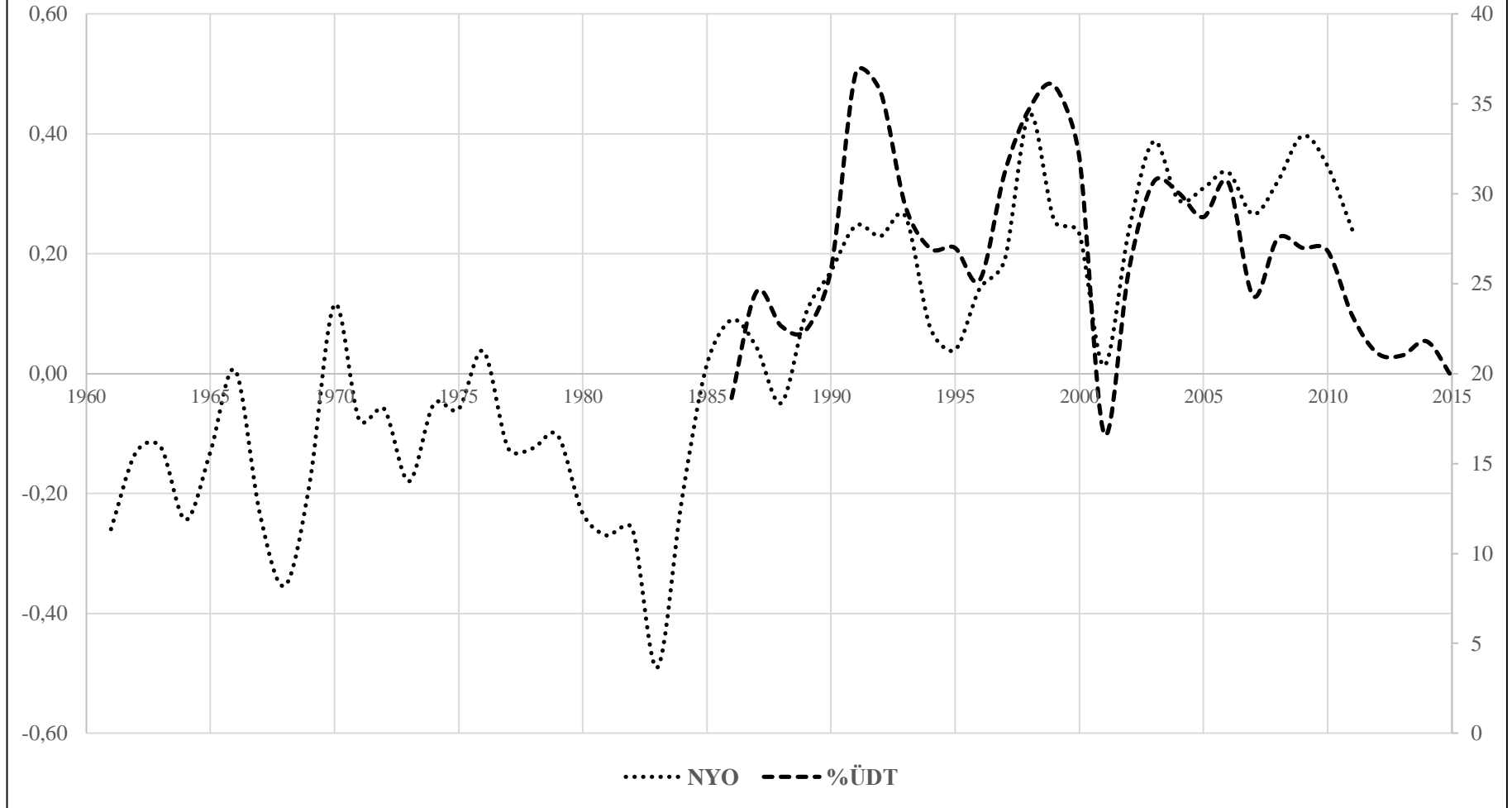
Tarımsal GSYİH ve Tarıma Aktarılan Kaynak (milyon TL)

Tarımın Uluslararası Açısı

- Uluslararası destek göstergelerine göre Türkiye destekleri nasıl değişiyor
- İlişkili olduğumuz uluslararası kuruluşlar
- Uluslararası ilişkilerin tarıma yansıması

NYO-%ÜDT

Uluslararası İlişkili Kuruluşlar

- Avrupa Birliđi
- Dünya Ticaret Örgütü
- Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası
- Çok Uluslu Şirketler

Uluslararası İlişkilerin Etkisi

- Suriye krizi ve göçler
- Rusya uçak krizi

Sonuç

- Uzun bir tarihsel geçmiş ve bu tarihe bağlı siyasal, sosyal ve ekonomik olaylardan etkilenme
- Küçük aile işletmecilięi
- Göçün rolü
- Ekonomik ve sosyal krizlerde tarımın rolü
- Üretimde fiyatın önemi, ancak fiyat dışı etkenlerin rolü
- Destekler artıyor, ancak GSYİH değişmiyor; sosyal destek?
- Fark Ödemesi Desteęi ne olacak?
- Anomali; serbestleştirme içinde korumacılık?